

MARISSA koolituskäsiraamat. Jaotusmaterjal

Sisukord

2. peatükk. – Ülesanne 2.3. Juhtumianalüüs	3
3. peatükk – Harjutus 3A	4
6. peatükk. – Harjutus 6.2 Viis peamist ohu kategooriat LSV esinemiseks.....	6

2. peatükk. – Ülesanne 2.3. Juhtumianalüüs

Elena on 34-aastane ja tal on kaks last, 6- ja 2-aastane. Elukaaslane Kevin on Elenat aastaid väärkohelnud. Elena satub teist korda kehavigastusega haiglasse. Esimesel korral ütles ta, et kukkus redelilt. Teisel korral olid vigastused rasked: näol on verevalumid, huulel haav ja tema parem käsi on köögirätikuga kaela seotud.

Elena viiakse kohe läbivaatuseks arstikabinetti ja koostatakse haiguslugu. Järgmiseks tehakse röntgenülesvõtte, võetakse vereanalüüs ja lõpuks kohtub temaga haigla sotsiaaltöötaja. Sotsiaaltöötajale tunnistab Elena, et partner on teda väärkohelnud, ta kardab iseenda ja oma kahe lapse turvalisuse pärast; tunneb suurt ärevust selle üle, mis juhtuks, kui ta elukaaslase maha jätaks, sest mees ei lubanud tal tööl käia ja tal ei ole sissetulekut. Seepärast on ta isiklikud vajadused kõrvale heitnud ja sõltunud elukaaslasest, kes katab majapidamiskulud.

Elena kehavigastusi ravitakse ja kui on aeg haiglast lahkuda, siis tuleb üks sõber talle vastu. Arsti, sotsiaaltöötaja ja psühhiaatri koostatud epikriisis on kirjas: parema käe küünarluu murd, marrastused ning verevalumid näol ja teistel kehaosadel; varasemate vigastustena veel täielikult paranemata sigareti kustutusjäljed; raske depressiooni ja foobiaste sümptomid; vereanalüüsis kõrvalekalded suguhaiguste markerites.

Elena viiakse koos lastega emade ja laste turvakodusse ning elab seal 3 kuud. Kui ta sõidab teise linna sugulastele külla, siis ta enam tagasi ei tule. Rohkem temast ei kuulda.

3. peatükk – Harjutus 3A

Loetelus on 3. mooduli harjutuse 3A jaoks mõned isikukirjeldused. Kirjeldusi saab lisada ja mugandada parema äranägemise järgi vastavalt koolituse kontekstile ja toimumispaigale ning sellele, mida koolitaja tahaks rõhutada.

naissoost parlamendisaadik	HIV-ga mees
meessoost minister	HIV-ga naine
meessoost taksojuht	töötu rahvusvähemusse kuuluv mees
mustanahaline meessoost baarmen	naissoost sekstötaja
naissoost võõrtöoline	vaene noor neiu
naissoost tänavakaupleja	naissoost ametnik
rahvusvähemusse kuuluv tüdruk	noor meessoost prügikoristaja
jõukas <i>gay</i> -mees	vaimupuudega naine
transsooline inimene (mees naiseks)	töötu pime mees
töötav lesbi	rahvusvähemusse kuuluv naissoost
meessoost arst	õpetaja
mustanahaline naissoost öde	naissoost üliõpilane
koduperenaine	valge <i>gay</i> -noormees
meessoost politseinik	naissoost tippjuht
kodutu noormees	naissoost koristaja

Järgmiseks mõned väited, mille saab harjutust tehes ette lugeda. Nii nagu kirjeldusi, saab koolitaja ka väiteid valida enda soovi ja konteksti sobitumise järgi, neid muuta, vahele jätta ja üht-teist lisada. Peamine on see, et harjutus osalejatele asjakohane oleks ja kohalike oludega sobiks.

- Mul on kõrgharidus või omandan seda.
- Muretsen, sest pole kindel, kas mul on midagi süüa täna, homme, nädala pärast, kuu aja pärast või aasta pärast.
- Elan korralikus majas.
- Mul on hea sissetulek, millest piisab mõnusaks äraelamiseks mulle ja perele.
- Minu töökoht on kindel.
- Ma ei karda, kui politsei mind kinni peab.

- Kui soovin, saan pangast ettevõtte asutamiseks laenu.
- Võin nõuda, et seksimiseks kasutataks kondoomi.
- Saan seksuaalsusest ja enda seksuaalsest sättumusest vabalt rääkida.
- Saan endale lubada juurdepääsu tervishoiuteenustele ja teabele.
- Oman kinnisvara ja mul on sääste.
- Ma ei karda üksi väljas liikuda või hilisel ajal ühistranspordiga sõita.
- Saan pöörduda politseisse, ilma et peaksin kartma, et mind ähvardaks trahv, vahistamine või oodataks altkäemaksu.
- Ei ole ohtu, et keegi mind seksuaalselt ahistaks või kuritarvitaks.
- Vajadusel saan pöörduda abi saamiseks tervishoiuasutusse, omavalitsusse, õigusbüroosse, kohtusse ja politseisse ning seejuures ei ole mul midagi karta.
- Minust peetakse kodukohas suuresti lugu.
- Mul on piisavalt vaba aega sõpradega koos olemiseks, siis kui ma seda soovin.
- Saan osaleda kohalike otsuste tegemisel.
- Saan kandideerida poliitilisele ametikohale, kui soovin.

6. peatükk. – Harjutus 6.2 Viis peamist ohu kategooriat LSV esinemiseks

Pange kirja kõik ohutegurid, mis neisse kategooriatesse võiks kuuluda.

Ohu kategooria	Ohutegurid
Vägivallatseja suhtumine ja käitumine	
Varasem toime pandud vägivald	
Vägivalla laad ja muster	
Raskendavad tegurid	
Kannatanu ohutunnetus	
Märkused	

<i>Harjutus 6.2 LSV ohutegurid, täidetud¹</i>		
Ohu kategooria	Ohutegurid	
<i>Vägivallatseja suhtumine ja käitumine</i>	<i>Narkootikumide ja alkoholi tarvitamine</i>	<i>Alkoholi ja narkootikumide tarvitamine ei ole naistevastase vägivalla põhjus ega selle vabanduseks, kuid kui vägivallatseja neid tarvitab, siis suureneb mõrva ja raske vägivalla oht.</i>
	<i>Omanditunne, äärmuslik armukadedus ja muu kahjustav suhtumine</i>	<i>Äärmuslik armukadedus ja omanditunne seostuvad raske vägivallaga. Lisaks võib ohtu suurendada see, kui vägivallatsejal on kivistunud arusaamad mehe või perekonna aust ning kui ta peab naist enda omandiks.</i>
	<i>Vaimse tervise probleemid, sh enesetapuga ähvardamine või enesetapukatse</i>	<i>Vägivallatseja vaimne tasakaalutus, sh depressioon suurendab korduva ja raske vägivalla ohtu. Enesetapuga ähvardamine ja depressiivsus tähendab suuremat ohtu, et vägivallatseja sooritab mõrva ja seejärel enesetapu. 32% juhtudest teeb vägivallatseja pärast mõrva sooritamist enesetapu.</i>
	<i>Majanduslikud raskused</i>	<i>Suur ohutegur perevägivalla päädimiseks mõrvaga on see, kui vägivallatseja majanduslik olukord muutub ja ta jääb töötuks, mis omakorda seostub n-ö meheks olemise ja soorolliga.</i>
<i>Varem toime pandud vägivald</i>	<i>Varasem vägivald naiste vastu</i>	<i>Naistevastase lähisuhtevägivalla ohutegurite uuringute järgi on varasem vägivald kõige sagedase ohutegur.</i>
	<i>Vägivald laste või teiste pereliikmete vastu</i>	<i>Sage vägivallatsemine laieneb ka teistele pereliikmetele, sh lastele. Mure lapse turvalisuse pärast võib peres ilmsiks tuua palju laialdasema vägivallamustri. Mõnikord kasutavad vägivallatsejad lapsi ka kannatanu emotsionaalseks manipuleerimiseks ja tema üle kontrolli saavutamiseks</i>
	<i>Üldine vägivaldne käitumine</i>	<i>Pereringis vägivallatseja on sageli ka üldiselt antisotsiaalse käitumisega ning on vägivaldne ka mujal kui kodus. Väljaspool pereringi vägivallatsemine viitab üldisele kalduvusele kasutada vägivalda, suurendab ohtu naissoost kannatanu jaoks ja kujutab ohtu ka teistele, sh abistajatele</i>
	<i>Läheneemiskeelu rikkumine</i>	<i>Politsei, kriminaal- või tsiviilkohtu väljastatud läheneemiskeelu ning suhtlemisõiguse või -keelu rikkumine seostub suurenenud vägivalla ohuga tulevikus.</i>
<i>Vägivalla laad ja muster</i>	<i>Vägivallatsete raskus ja sagedus</i>	<i>Järjest vägivaldsemad ja sagenevad teod on kõige tähtsam tegur raskete ja surmaga lõppevate rünnakute jaoks.</i>
	<i>Relva kasutamine või kasutamisega ähvardamine</i>	<i>Relva käikulaskmine või ähvardused seda teha on märkimisväärne raske ja surmaga lõppeva vägivalla ohutegur. LSV korral tuleb silmas pidada kõiki tulirelvi, nugasid ja ohtlikke esemeid, mida saaks kasutada kannatanule vigastuste tekitamiseks.</i>

Kohandatud materjalist: Logar, R. & Marvánová Vargová, B. (2015), Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence, Council of Europe Training of Trainers manual, <http://fileserver.wave-network.org/trainingmanuals/Effective Multi Agency Cooperation 2015.pdf>

	<i>Kontrolliv käitumine ja isoleerimine</i>	<i>Kontrollivat käitumist peetakse korduva raske kuni surmaga lõppeva vägivalda tähtsaks ohuteguriks. Naise isoleerimine on levinud võtte tema üle kontrolli saavutamiseks.</i>
	<i>Jälitamine</i>	<i>Jälitamine seostub raske ja surmaga lõppeva naistevastase vägivaldaga ning kui lisandub füüsiline kallaletung, siis suurendab see märkimisväärselt mõrva või mõrvakatse ohtu.</i>
	<i>Seksuaalvägivald</i>	<i>Perevägivald tavaline osa on seksuaalvägivald. Seksuaalvägivald all kannatavad naised saavad suurema töönaosusega ka raskeid vigastusi ja kogevad regulaarset väärkohtlemist lähisuhtes.</i>
	<i>Ähvardus tappa või kahju tekitada.</i>	<i>Raskele vägivaldale eelnevad tihti ähvardused.</i>
	<i>Kägistamine ja lämmatamine</i>	<i>Kägistamine ja lämmatamine on väga ohtlikud vägivalda vormid. Umbes pooltel juhtudel on naist mõrva eelnenud aasta jooksul kägistatud.</i>
<i>Raskendavad tegurid</i>	<i>Lahkumine</i>	<i>Lahkumine on üldiselt vägivalda suurenemise või mõrva märkimisväärne ohutegur.</i>
	<i>Kontakt lapsega</i>	<i>Pärast lahtust/lahku kolimist on tavaline, et tekib konflikte seoses lapsega kohtumisega ja tihti toob see nii naisele kui ka lastele kaasa korduva vägivalda ohu.</i>
	<i>Peres elab kasulaps</i>	<i>Partnerite ja abikaasade vahelise vägivalda ohutegurid hõlmavad ka vägivaldsete kasulapsi, kes peres elavad.</i>
	<i>Vägivald raseduse ajal</i>	<i>Umbes 30% juhtudest algab LSV raseduse ajal. Raseduse ajal kogetud vägivald on raske ja surmaga lõppeva vägivalda ohutegur. Lapseootel naisel on suurem risk kogeda nii kergemat kui ka rasket vägivalda kui naisel, kes ei ole rase.</i>
<i>Kannatanu ohutunnetus</i>	<i>Teadusuuringud näitavad, et on tugev seos kannatanu tajutud riskihinnangu ja selle vahel, et vägivaldsete tööpoolest vägivalda kasutab. Mõnikord võib vägivalda all kannatanu vägivaldaohtu alahinnata ja pisendada.</i>	